

Telegraful Român

Organ național-bisericesc — Intemelat în 1858 de Mitropolitul Andreiu Șaguna

APARE SAPTAMANAL

Abonamentul:

Un an 500 Lei. — Șase luni 250 Lei. — Trei luni 125 Lei. — Pentru străinătate un an 900 Lei. — Pentru America 8 Dolari.

Articole și corespondențe

se adresează **Redacției** Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază,

Prețul inserțiilor

un șir petiț 6 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și inserțiile

se adresează **Administrației** ziarului Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

† Mitropolitul Pimen al Moldovei

Mitropolitul Pimen al Moldovei nu mai este printre noi. Firul vieții Sale pământești s'a curmat, lăsând adâncă durere printre păstorii Săi și în toată Biserica ortodoxă română. Ierarh vrednic, păstor plin de râvnă duhovnicească, român cu suflet arzător, mitropolitul Pimen a tras prin activitatea Sa o brazdă largă în ogorul vieții noastre bisericesci și naționale. Atât ca episcop al eparhiei Dunărea-de-jos, cât și ca mitropolit al Moldovei s'a îngrijit prin diferite mijloace să facă din preoțime o categorie misionară cât mai activă și mai destoinică. În scopul acesta a introdus conferințele pastorale și protopopești. S'a ocupat și de reorganizarea mănăstirilor, creând în ele diferite instituții de asistență și utilitate socială.

Mărimea Sa a strălucit cu toată splendoarea în timpul războiului din 1916-18, încurajând la lași inimile și ținând sus steagul idealului național.

Președinte al Sf. Sinod în timpul regenței, mitropolitul Pimen a avut un rol important în răscolirea și soluționarea atâtor probleme spirituale și bisericești.

Fire deschisă, plină de elan, aprobând și desaprobând deschis ceea ce socotea că e potrivit sau nu cu interesele bisericești, mitropolitul Pimen a fost un om simpatizat și iubit, chiar dacă temporar unii se supărau că sunt desaprobați.

Dumnezeu să-L odihnească în locașul dreptilor, pentru toate ostenele Sale în slujba sfintei Lui Biserici.

Note biografice. Mitropolitul Pimen Georgescu e născut la 22 Octombrie 1853 în comuna Provița de sus (Prahova) din părinți înstăriți și originari din Săcelele Ardealului. A urmat cursurile la seminarul central din capitală. Căsătorit a fost hirotonit diacon, ear după moartea timpurie a soției sale este numit în 1877 predicator la Sf. Mitropolie din București. Ca bursier al statului este trimis în 1880 la facultatea teologică din Cernăuți, când scaunul mitropolitului de acolo era ocupat de prea vrednicul arhiereu Silvestru Morariu, ear catedrele facultății teologice erau ținute de străluciți profesori ca Eus. Popovici, Tarnavschi, Mitrofanovici, Voiuțchi ș. a. Obținând doctoratul, tinărul Georgescu se înapoiază în țară, e primit în călugărie, ear în 1888 e numit profesor al facultății de teologie din București și rector al seminarului central. În 1895 e sfințit arhiereu; în 1902 eparhia Dunării de jos îl alege episcop, și păstorește această eparhie până în 1909, când este ales arhiepiscop și mitropolit al Moldovei și Sucevei. Ca demn urmaș al unor mari ierarhi, mitropolitul Pimen și-a îndeplinit misiunea de înțelept păstor sufletesc și îndrumător, în timpuri grele, al credincioșilor săi clerici și mireni. În mormântarea mitropolitului Pimen va avea loc Vineri, 16 Noembrie.

Cuvântarea

I. P. S. Sale Mitropolitului nostru Nicolae, rostită în catedrala episcopiei din Oradea, în ziua de 11 Noembrie 1934, cu ocaziunea împlinirii alor 150 de ani dela așesarea temeliei acelei catedrale

«Daniil când a cunoscut, că s'a scris porunca a intrat în casa sa și ferestrele deschise în foisorul lui către Ierusalim și de trei ori în zi plecând genunchile sale, se ruga și se mărturisea înaintea Dumnezeului său».

Daniil 6, 10.

Despre prorocul Daniil ni-se spune în Cartea sfântă, că pe când trăia în prinoarea din Babilon, avea la foisorul casei sale ferestrele deschise către Ierusalim. O, aceste ferestre au avut mare putere în viața prorocului. Eu cred că fără aceste ferestre deschise către Ierusalim, Daniil n'ar fi fost omul lui Dumnezeu, care știm că a fost.

Babilonul era pe vremea aceea un oraș mare în care se îngământă o strălucitoare și trufașă cultură păgână. În mijlocul acelei culturi, poporul iudevesc trăia umilit și apăsător zilnic de primejdia de a fi înghițit. Credința părintească a multora dintre fiii săi era amenințată la tot pasul de farmecul ademenitor al Babilonului. Cel ce nu avea la casa sa ferestre deschise către Ierusalim ca să primească prin ele aerul înviorător de suflet care adia dinspre pământul patriei și atmosfera sfințită prin mireasma credinței strămoșești, acela nu putea să se împotrivescă ispitelor de tot felul ce-l impresorau în cetatea Babilonului. Daniil avea ferestre larg deschise către Ierusalim, la foisorul casei sale. De trei ori în zi — așa ne spune Scriptura — plecându-și genunchii săi, se ruga în legea sa și se mărturisea înaintea Dumnezeului părinților săi. Când pe urmă ieșea din casa sa și intra în sgomotul și'n învâlmășeala peștriții a Babilonului, conștiința sa era întărită și sufletul său rămânea curat și neatins de ispitele păgânescului oraș. Chiar și atunci, când fără de milă, pentru tăria cu care ținea la legea sa, a fost aruncat în groapa leilor, credința alimentată prin ferestrele deschise către Ierusalim i-a fost pavăza cu care Dumnezeu prin minune l-a păstrat nevătămat și l-a scăpat de furia sălbaticelor fiare.

Ce-a fost altceva biserica aceasta, vreme de 150 de ani de când a început să se înalțe pe acest loc, decât casa cea sfântă cu ferestrele pururea deschise către Ierusalimul sufletului românesc? Aici a intrat, mântuitoare, lumina ortodoxiei și aerul care aducea duhovniceștile mirese sfințitoare de inimă și întăritoare de nădejdi de pe întinsul pământului românesc. Aici s'a sălășluit acea tainică putere a credinței strămoșești, care, ca odinioară pe prorocul Daniil prin ferestrele casei sale deschise către Ierusalim, a întărit poporul românesc să răsbească deasupra ispitelor și a primejdiiilor babilonice sale prînsori. N'a fost mai aspră și mai apăsătoare captivitatea Babilonului pentru Daniil și neamul său, decum a fost pentru fiii bisericii și ai poporului nostru asuprirea lungă cât veacurile și amară ca ura ce s'a deslănțuit asupra lor în această cetate și în ținuturile împrejmuitoare ale ei. E o minune a lui Dumnezeu, săvârșită prin biserica sa dreptmăritoare, că acest popor românesc cuprins între brațele tustrelor Crișuri, cari au dus în apele lor atâtea lacrimi și jale, a putut să reziste și să se păstreze până în ceasul desrobirii. Cine vrea să

cunoască ce a însemnat biserica ortodoxă pentru neamul românesc așezat în răscrucea patimilor seculare, să vină aici în Bihor și să vadă. Dar și pilda alipirii nedespărțite de biserica strămoșească strălucește aici, din mijlocul unei povarnice vieți, ca în puține alte locuri. Ținut de vrăjmașii săi în întunerecul neștiinței și'n neagră sărăcie, dărâmandu-i altarele și desființându-i așezămintele bisericești ca să rămână o turmă fără de păstor, acest popor al Bihorului s'a legat cu toate fibrele simțirii și cu toată credința inimii sale de legea și de biserica sa strămoșească, care — ca o adevărată corabie a lui Noe — l-a mântuit din valurile cutropitorului potop. Ni-o spune el însuși și să ascultăm astăzi cu evlavie și cu admirațiune glasul mărturisirii sale. Intr'o adunare obștească, ținută în anul 1727 aici în Oradea, credincioșii noștri din Bihor, cerând Episcopia ortodoxă care li-a fost luată, s'au rostit astfel: «Cu ceea ce datorăm, dijma, cortele pentru armata Majestății Sale, toate le dăm după puterile noastre; pe domni de pământ îi slujim și vedem că în lumea aceasta toate trebuie să le dăm... Numai sufletul nostru nu voim să-l dăm... Noi de legea noastră și dela domnul nostru Episcop nu ne lăsăm până trăim în lumea aceasta; suntem hotărâți mai bine a muri decât să ne lăpădam de ea».*

Această eroică și atoatecovoșitoare răspundere în fața eternității pentru sufletul său, pentru credința și biserica părinților săi, i-a dat acestui popor tăria morală de a se păstra, în vâltoarea tuturor năpăstuirilor, ca ceea ce Dumnezeu l-a lăsat. Și când își afirmă neînfricat, din lanțurile robiei, această biruitoare conștiință a răspunderii pentru suflet și credință, atunci se închea și aici — până aici la marginea extremă dinspre apus a așezărilor noastre, acel admirabil front sufletesc, sub comandamentele spirituale ale căruia, ieșite dela altarul strămoșesc, trăia neamul nostru de pretutindenea. Acest front al sufletului românesc, pe care l-a alineat biserica, aici și de aici până la Nistru, prin ferestrele deschise către același Ierusalim al credinței strămoșești, a fost realitatea mare și decisivă pe care s'a sprijinit implântarea stâlpilor la granițele de astăzi ale statului nostru. Pe realitatea vie a acestui front sufletesc trebuie să se sprijinească astăzi și mâne și în toată bună vremea tăria țării noastre. Spun de aici, ca să se audă peste toată întinderea ei, că orice și oricine slăbește acest unic front sufletesc al nostru, deschizând ferestre în alte direcțiuni, nu are drept la existență printre noi. Din locul de paznic al acestui front sufletesc, pe care mi l-a hărăzit Dumnezeu, mă simt dator să spun,

* Arhiva jud. Bihor Nr. 28 fasc. VIII, 1727. Cf. Nicolae Firu: Biserica ortodoxă română din Bihor în luptă cu unirea, Caransebeș, 1913 pag. 20-21.

nu cu ură, dar cu hotărâre, ca să se audă și la vecinii noștri din apropiere, că granițele pe care le-am tras întâi cu sufletul, apoi, în ordinea politică, cu jertfa noastră „suntem hotărâți mai bine a muri decât să ne lăpădam de ele”.

Mare ești, Doamne, și mari sunt judecățile Tale prin care Ți-ai împlinit cu noi cuvântul făgăduinții, că: „celce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui” (Mat. 10, 22). La praznicul de astăzi al celor ce prin răbdarea ce Tu le-ai inspirat-o au biruit și au văzut mântuirea Ta, slobozește Doamne, din împărăția aleșilor Țăi, și lasă să se coboare aici între noi duhul celor doi ctitori purtând numele Mihai cari cu râvnă de arhangheli s'au ostenit la așezarea piatră cu piatră a acestui lăcaș închinat sfânt numelui Țău. Lasă să fie aici cu noi și duhul aceluia harnic preot Ioan Clintoc care a iubit podoaba casei Tale, ca și ceilalți slujitori cari dela acest altar au răspândit lumina Ta și în vremuri de încercare au împărțit dreptcredinciosului popor binecuvântările Tale. Iar tu, Prea Sfințite Episcop Efrem, căruia răutatea vremii nu Ți-a îngăduit să-ți găsești locul odihnei de veci lângă scaunul păstoririi tale, ci ca un prubeag ai purtat prin lume durerea fiilor Țăi... și tu Prea Sfințite Petre Cristofor, pe care prealuminatul vlădică Antim Ivi-reanu dela Râmnic te-a trimis aici spre întărirea legii străbune... veniți și voi și îmbrățișați cu duhul iubirii frățești pe urmașul vostru Roman, încărunit în lupte și'n vrednicii, care ca un simbol al jertfei unui lung trecut de mucenicie păstorește astăzi din scaunul vostru ridicat din nou întru mărire în această cetate a Orăzii. Veniți voi toți credincioșii miruiți în suflet cu pecetea ortodoxiei, de care nici necazul, nici strămtorarea, nici goana, nici foametea, nici golătatea, nici nevoia, nici sabia (Romani 8, 35) nu V'a putut despărți, veniți cu duhul vostru la noi în această zi pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într'ânsa!

Iar noi, iubii credincioși, pe cari ne-a învrednicit Dumnezeu să ne împărțim de bucuria acestei mărețe zile, având atâtea nor de mărturii pus împrejurul nostru (Evrei 12, 1), din pilda trecutului să culegem învățăminte pentru datoria cea mare a zilelor noastre. Să ne pătrundem deci de duhul acelei credințe dreptmăritoare care a făcut pe înaintașii noștri nemînși în mijlocul îndehungatei robii prin care au trecut. Ea este temelia spirituală a existenței noastre. Prin ea ne înălțăm sufletele în regiunile aceluia idealism capabil de orice jertfe, care face tăria unei națiuni și o poartă pe drumul biruințelor. Ea este puterea cea de sus în stare să producă cea înnoire a forțelor morale ale națiunii, care este problema cea mai înțepitoare a

vremii de azi și pârgăia cea mai sigură pentru a ieși din greutățile și crizele multiple ale ei. Ortodoxia este Hristos însuși și viața cea trăită împreună cu El, iar Biserica ortodoxă, coborâtă și aici în mijlocul poporului nostru cu toate darurile ei, este trupul mistic al lui Hristos-Domnul, rămânând El însuși capul ei, care El o luminează cu adevărul Lui, El o sfințește cu darul Lui, El o ocrotește cu iubirea Lui, El o conduce prin Duhul cel Sfânt al Lui. Deasupra cuperii ortodoxiei nu există decât bolta cerească (Bulgakoff), cu infinitele perspective spirituale ale ei.

Prin ferestrele ce ni-le deschide bi-

serica către ea, noi întrezărim, ca odinioară inspiratul apostol Ioan în Patmos, Ierusalimul cel nou... Lumină în suflet de frumoasa lui arătare, deasupra capetelor noastre vedem un cer nou și sub picioarele noastre un pământ nou... Și auzim glas mare din cer zicând: Iată, cortul lui Dumnezeu cu oamenii și se va sălăși cu ei... Și va șterge Dumnezeu toată lacrima dela ochii lor, și moartea nu va fi mai mult, nici plângere, nici strigare, nici durere nu va fi mai mult; că cele dintâi au trecut. Și au zis celor ședea pe Scaun: iată, toate le fac nouă!... (Apocalips 21, 1-9) Amin!

Uniația „națională“

«Unirea», foaia mitropoliei blăjene, dedică Nr. 44 aproape în întregime ortodoxiei. Un articol se ocupă cu «FOR»-ul într'un limbaj care nu iese deloc din spiritul titlurilor: «Ura dominantă. Autorii războiului confesional. Un congres de asmuțare bizantină. Negativismul ortodoxiei ardelenă». Aflăm din el că congresul FOR-ului a decurs într-o «logică de balamuc», «pe o linie intelectuală dureroasă de scăzută», a proclamat «idioși pătimișe», inspirat «de ura ancestrală bizantină»; că ortodoxia lucrează cu mijloace și metode «infame», că acuzăm uniația din motive «suchiate», că a vorbi ceva rău de uniație e o «nerozie prețioasă». În afară de vorbăria aceasta iritată în care se succed toate injurăturile pe cari o minte incendiată de patimă le poate inventa, nu găsim nimic, absolut nimic din răspunsul la gravele desvăliri cari s'au făcut într'o ședință a FOR-ului cu privire la activitatea funestă a catolicismului din România. Ba da — să nu nedreptăm pe nimeni — se sesizează de o pretinsă afirmație a dlui prof. O. Ghibu, care nu știm cum s'a strecurat în presă în forma aceasta eronată, că dnul Valer Pop a prezentat Parlamentului spre ratificare un text incomplet al concordatului. În realitate dl O. Ghibu a spus la impersonal că a fost prezentat Parlamentului un text al concordatului fără clauza de mare importanță scrisă și subscrisă de cardinalul Gaspari, prin care se afirmă că pe viitor, statul român va soluționa orice alte chestiuni ale catolicismului din România numai prin Parlament, nu prin acorduri cu scaunul papal. A fost vorba de dl Valer Pop, dar în legătură cu alte acte de trădare a intereselor statului român.

Reținem deci înainte de-a trece mai departe faptul semnificativ că «Unirea» n'a răspuns la nimic ce s'a spus la congresul FOR-ului, oprindu-se doar la o eroare a ziarelor. Aceasta-i dovadă că ar fi vrut să răspundă la toate, dar n'a putut, și că toată argumentația unită contra ortodocșilor nu se alimentează decât din răstălmăciri și neadevăduri debitate pe seama acestora.

Și mai găsim în articolul acesta încă o minciună patentă. Se afirmă în el că «episcopului Nicolaescu i s'au atribuit (la congresul FOR-ului) lucruri pe cari niciodată nu le-a spus». Ce i s'a atribuit la congresul FOR-ului? S'a citat din discursul pe care l-a rostit la congresul Agrului din Lugoj, cuvintele: «Noi suntem un avantpost al Romei eterne. Azi ne-am măsurat puterile dând dovadă de multă disciplină. Aceasta este calea noastră de propagandă și de a cuceri credincioși». (Vezi aceste cuvinte în «Vestitorul», foaia oficioasă a eparhiei unite de Oradea, Nr. 20, din 15 Octomvrie 1934).

În «Telegraful Român», s'au redat puțin comprimate, după cum s'au putut nota: «Noi suntem avantpostul

Romei eterne pentru a-i cuceri credincioși». În «Curentul» s'au redat cu alte prescurtări, dar se observă că sunt un fragment din citatul amintit: «Roma, aceasta este calea noastră de propagandă și de cucerire a credincioșilor» (Nr. din 1 Noemvrie 1934).

Minciuna «Unirii» e evidentă. Ea e relevantă pentru tot felul de-a scrie al «Unirii» și de-a acționa al uniților. Spun și fac lucruri pe cari apoi le neagă fără să roșescă. Așa au făcut mai anii trecuți, când cu vizita nunțiului Marmagi la Blaj.

În ce ne privește accentuăm încă odată fanatismul prozelitist al episcopului Nicolescu. Ca de atâtea ori, și de astădată, orice manifestare a uniației el o interpretează numai decât ca o întărire mai mult pentru lupta prozelitistă. Manifestarea Agrului la Lugoj și disciplina ce-a văzută în el cu această ocazie nu l-au bucurat ca fapte în sine sau folosite pentru mântuirea sufletelor uniate, ci ca instrumente de propagandă a catolicismului. Iată mărturisirea limpede, din partea unui episcop, care el a întrebuințat poporul de care vorbește *Unirea* în Nr. 45 și care cunoscând desigur ce este Agrul, mărturișește că această organizație n'are alt scop decât propaganda catolicismului. Disciplina și puterile pe cari le-a dovedit la Lugoj au rostul exclusiv al propagandei catolice. Și atunci ce mai rămâne din comunicatul dat de comitetul Agrului în zilele trecute, plin de afirmația că Agrul e o organizație de pace confesională? Și atunci cine a atacat: Forul care n'a ținut decât să blameze aceste proclamații de luptă contra ortodoxiei, sau Agrul care le-a făcut? Ce rost mai are deci toată răgușala protestatară a «Unirii» contra congresului Forului dela Sibiu?

Autorul articolului «Ura dominantă» găsește prilejul să facă și unele reproșuri Forului și Bisericii ortodoxe, că nu se ocupă cu alte probleme religioase mai înalte, ci numai cu uniația. Congresul Forului «nu s'a desfășurat în acord de rugă și de senin evanghelic»; «ortodoxia n'are nici o problemă mai importantă și mai ardentă decât concordatul cu Roma și ruperea sigiliilor dela 1700»; «în loc de zidire creștinească, negațiunea stearpă».

Cine se trezește împătimit de probleme înalte, de acord de rugă, de zidire creștinească! Unul care e în stare să acumuleze pe o jumătate de pagină de foiță mică atâtea injurături, încât cred că ar putea lua premiu în materie. Unul care etaleză în telefonul fiecărui număr din «Unirea» o colecție de perle lingvistice și «morale» în care, întâlnești tot ce se refulează cu mare rușine în convorbirea și scrisul oamenilor cari au ieșit din stadiul de nomazi.

Ortodoxia are probleme și le discută la un nivel de mare elevație spirituală. Să urmărească autorul prozei telefoniste publicațiile periodice și cărțile ce ies la Sibiu, mișcările de

mare profunzime religioasă din sânul Bisericii ortodoxe, problemele cari se pun în diferite congrese ale organizațiilor noastre bisericesti. Să citească chiar toate desbaterile ce-au avut loc la Sibiu cu ocazia congresului Forului. Dacă a trebuit să se sesizeze și de problema uniației, aceasta a fost o necetitate de apărare.

Al doilea articol din același număr, semnat de Ion Cepariu, vizează articolul «Semănătorii de vrajbă» dintr'un număr trecut al foii noastre. Ne-am fi așteptat ca măcar în acesta să găsim oarecari răspunsuri mai temeinice la dovezile ce s'au adus în articolul nostru despre tot mai marea înstrăinare a uniației de comunitatea românească. În realitate nu găsim în el decât puțină teoretizare de suprafață asupra raportului între catolicism și românism, cu provocare la Iosif Frolo și cardinalul Faulhaber, naiva afirmare că uniația a fost o mișcare religioasă determinată de convertirea sufletească a masselor românești, mirarea că ne legăm de «sărăcuții s. Francisc de Assisi, așezați de câțiva timp în metropola Crișanei, la Oradea», cari «au multe de spus și mai ales de făcut» și deci «să nu ne amestecăm în treaba lor», și aceeași mirare că ne silim să scrutăm cauzele misterioasei accenziuni a dlui Valer Pop, ministru pe viață al Țării Românești, când aceste cauze le cunoaște toată lumea că sunt «M. Sa Regele și corpul alegătorilor politici».

Pentru că «Unirea» încearcă să ocolească acuzele ce s'au adus uniației și să înecă totul într'o frazeologie fără conținut, dar lungă și injurioasă, pentru a face impresie, revenim asupra unora din învinuirile aduse, cu noi dovezi, doar-doar vom căpăta un răspuns *ad-rem*.

Întâi ceva despre «Acordul Valer Pop», de care «Unirea» nu amintește decât în treacăt, vrând să lase impresia că-l apără, dar neavând curajul să-o facă. Se va vedea că membrii congresului Forului au avut motive serioase să fie indignați. De câteva zile a apărut o carte de peste 1000 pagini a dlui Onisifor Ghibu relativ la această chestiune și altele înrudite, plină toată, afară de vreo 100 de pagini, de documente. E intitulată: «Acțiunea catolicismului ungiuresc și a sfântului scaun în România întregită».

În această carte se dovedește cu documentele de fundație și cu alte acte din trecutul averilor deținute de statul catolic, că aceste averi au fost ale statului ungar și deci de drept sunt acum ale statului român. Statul catolic și le-a însușit prin uzurpație. Între ele sunt cele 7 licee ungiurești din Ardeal și o serie de bunuri cari revin de drept Universității din Cluj, cum e biserica universității, convictul și seminarul Bathory, biblioteca înființată de Maria Theresia, «Fondul de burse», din cari se înfruptă azi tineretul maghiar în spirit revizionist (pag. 718—829).

Când chestiunea statului catolic era aproape de-a fi rezolvată în interesul statului român, după ce Vaticanul își manifestase voința de-a nu se amesteca, iar conducătorul lui, dl E. Gyárfás, declarase în Parlament că va ceda toate acele bunuri statului român, numai să se asigure existența a două trei licee ungiurești (pg. XXXII—XXXIII), s'a ivit dl V. Pop ca ministru de Justiție (Deus ex machina?). În scurtă vreme, după tratative secrete cu reprezentanții statului catolic, Dsa încheie cu ei un acord prin care le cedează tot-tot: dă adecă o formă legală Statului catolic, aducându-l în legătură cu dieceza maghiară de Alba-Iulia, și-i recunoaște toate bunurile, pe cari acela în era maghiară numai le administra în numele statului maghiar (XL—XLI). Aceasta s'a întâmplat în 7 Mai 1932. Și acordul a fost definitiv (XLIII).

dl O. Ghibu îi pune câteva întrebări grave dlui Valer Pop în legătură cu încheierea acestui acord cu o organizație nelegală și frauduloasă, fără știrea primului ministru (XLI—XLII).

Ungurii voind să dea o bază și mai trainică acestui acord au forțat lucrurile ca el să fie sancționat și de Vatican și astfel dl V. Pop împreună cu Mailath—Gyárfás—nunțiul Dolci pleacă la Roma în 18 Mai 1932. Dl Valer Pop, într'o broșură a Dsale de justificare, intitulată: *Acordul dela Roma*, spune că plecând la Roma era de convingerea că Acordul încheiat cu ungiurii nu e definitiv și că va stoarce dela Vatican multe concesiuni și nunțiul Dolci pe drum îl incuraja. Acelaș nunțiu însă ducea în valiză o adresă a ministrului de externe, prin care se declară acordul cu ungiurii definitiv și care nu i s'a comunicat Dsale decât la Roma spre cea mai mare stupefacție.

Ce rezultă de aci? Dacă e sincer dl Valer Pop în ce spune, rezultă că Vaticanul a lucrat cu multă perfidie, numai și numai ca să ajute pe ungiurii în paguba statului român. Sau, dacă Dsa aștepta dela Roma mari concesiuni în chestia Statului catolic, de ce și-a tăiat craca de sub picioare cedând ungiurilor tot ce-au vrut, în țară? N'ar fi fost mai rezonabil ca să preseze asupra ungiurilor înainte de încheierea acordului dela București cu ei?

Cu dreptate explică dl O. Ghibu slabele încercări ale dlui Valer Pop de-a îndulci puțin la Roma condițiile aspre ale acordului admise la București, prin dorința de-a simula oarecare grije pentru interesele statului român în fața românilor dela ambasada de pe lângă Vatican.

Întâmplările petrecute la Vatican, cu acea ocazie, profund umiltoare pentru statul român, le-a descris E. Gyárfás în raportul către Statul catolic. Acesta spune că silița trimișilor guvernului de-a obține ceva pentru statul român «a făcut cea mai rea impresie asupra cardinalului secretar de stat care în cursul amiazii a anunțat pe delegații guvernului că nu dorește a mai continua tratativele penibile cari îi răpesc timpul și sau să se țină strict de cele stabilite la 7 Mai, sau, dacă vreau să modifice orice în aceste puncte, să trateze mai întâi cu noi, și numai în acel caz să se mai prezinte la dânsul, dacă vor fi reușit să cadă de acord cu noi asupra tuturor punctelor, pentru că sf. scaun nu e dispus să facă nici o modificare Acordului din 7 Mai fără învoirea noastră». Săracul de noi! Cum am ajuns să trateze Vaticanul pe delegații statului nostru. Abia a doua zi după începerea tratativilor, secretarul de stat îi concediază plictisit, să roage pe ungiuri dacă vreau să obțină ceva. Și în loc ca dl V. Pop să fi trântit ușa și să fi venit în țară, pentru că nu noi aveam de perdut ceva în acest caz, se milogește la ungiuri zile întregi pentru ca să obțină dela ei locuința paracliserului, compusă din 2—3 camere, de pe lângă biserica din curtea Universității. Cu mari greutate și mai obținut dela ungiuri să se facă în biserica Universității și câte o liturghie și câte o predică pentru studenții uniți de un preot ce-l vor angaja ungiurii. «Am fixat că suntem dispuși a face să se țină în fiecare Duminică la orele 12 de către preoții noștri câte o predică, în limba română, pentru tinerimea universitară. La această concesiune ne-a determinat și faptul că la 26 Mai, până seara târziu, ne-a rugat ministrul Valer Pop să fim concesiivi în această chestiune, declarând că astfel nu-i e cu putință să subscrie Acordul». La 28 Mai ministrul bazându-se pe promisiunea «că noi însine ca proprietarii bisericii, vrem să ne îngrijim de necesitățile sufletești ale tinerimii catolice de limba română, ne-a făcut propunerea, că, primind el punc-

tul principal de drept, să facem concesiunea ca să permitem a se face nu numai o predică românească, ci și o liturghie de rit grec, printr'un preot ce-l vom angaja noi". În 29 Mai «după consultări îndelungate cu ministrul, ne-am înțeles cu privire la modalitățile ținerii liturghiei greco-catolice pe baza dispozițiilor ce le vom lua noi» (pg. 409—413). Iată unde am ajuns. Să facă educația tinerimii române unite, statul catolic, prin preoți angajați de el. Aceasta în statul român. Pentru atâta lucru și pentru o locuință de paraciser să se roage o săptămână întregă de unguri? Ce-a făcut dl Valer Pop după aceea? A încercat să mistifice opinia publică, cum dovedește dl O. Ghibu. Prin acord universitatea clujană n'a obținut decât locuința paracliserului bisericii. Dar iată ce-a comunicat presei: Telegramă din Roma: «V. Pop a făcut presei declarații cu privire la acordul cu Vaticanul. Conform acestor declarații clădirile anexate Universității din Cluj trec fără nici o sarcină în proprietatea Universității». Ziarul Curentul, comentând această telegramă, scrie: «cu alte cuvinte asistăm la o romanizare a bunurilor Statului catolic. Rămâne de văzut cât de efectivă și de garantată va fi această romanizare» (2 Iunie 1932).

Și într'adevăr, dl V. Pop a reușit să mistifice lumea neștiutoare. Toți credem până acum că tot s'au obținut lucruri importante prin acel acord.

Ziarul «Patria» din Cluj a numit toată afacerea aceasta: «isprava unui farsor politic» (6, VI), pe care dl O. Ghibu o dovedește, dimpreună cu alte calificative, ca aceea de «avocat al Statului catolic», «mai păcătos de cât cel mai odios renegat» (LIII—LX).

Specialitatea aceasta de mistificator, în care «bate recordul iezuitismului» cum scrie dl O. Ghibu, a căutat s'o utilizeze și în broșura dsale despre «Acordul dela Roma». În ea spune că Acordul n'a stabilit ale cui sunt bunurile Statului catolic, ci a hotărât numai în alb că ele vor fi ale acelor cari vor dovedi cu acte că sunt posesorii lor. «Acordul dă puțință legală, consacrată de capul bisericii catolice, de-a examina din nou actele și decretale... deci de-a face să beneficieze și alții de aceste fonduri, decât biserica catolică de rit latin... Nimic nu se mai împotrivesc la afectarea fondurilor pentru... Universitate sau pentru alte instituții și treburi publice». Cu drept cuvânt îl întreabă dl O. Ghibu: Dar atunci de ce-a mai fost de lipsă acordul dela Roma? Un act n'are putere doveditoare în sine, ci trebuie să i-o aprobe Vaticanul?

Afirmațiile acestea sunt respinse de reprezentantul Statului catolic E. Gyárfás care zice: «Acordul a făcut cu puțință nu numai să păstrăm neatinse dreptul de proprietate a fondurilor și fundațiilor noastre, pe cari nimeni nu le mai poate ataca, dar ne-am asigurat și administrarea și susținerea acestora în mod corăspunzător cu autonomia noastră». Sunt respinse cu totul și de textul acordului. Art. II: «Toate drepturile patrimoniale ce se găseau până în prezent sub administrația zisului: «Status rom. cath. transylvanensis» vor fi pe viitor administrate de Ordinul catolic de rit latin de Alba-Iulia» (LXIX, LXXI, LXXII).

În felul acesta s'a apărut dl V. Pop și a doua zi după congresul Forului prin ziarul Curentul. Adecă la documentele zdrobitoare ale dlui O. Ghibu a răspuns pur și simplu că nu-i adevărat și că a clarificat chestiunea prin broșura «Acordul dela Roma». Nu așa se apără un om asupra căruia planează atât de grave acuzații. Noi întrebăm: cum mai poate fi ministru în țara românească un om care a adus atât de grave prejudicii statului român și asupra căruia apasă atât de grozave învinuiri? Să se noteze că o mulțime de instanțe judiciare au blamat actul dlui Valer Pop, prin aceea că au continuat să cerceteze originile averilor Statului catolic și să dea sentințe de întabulare asupra Statului român. L-a blamat Universitatea din Cluj care continuă să ceară să fie pusă în posesiunea drepturilor sale uzurpate de Statul catolic. L-a blamat studentimea din două congrese și atâtea alte categorii sociale.

Și atunci nu e drept să întrebăm: cine îl susține cu orice preț în guvern? «Corpul alegătorilor»? Haida-de! Nu știm ca alegătorii să-și fi manifestat voința ca dl Valer Pop să fie numai decât ministru. M. Sa Regele? Aceasta-i o necuviință a dlui Ion Cepariu.

Dar din acordul acesta decurg și alte concluzii. Ultimul proprietar al averilor pretinse ale Statului catolic a devenit prin acest acord Vaticanul. Căci în dosul diecezei de Alba-Iulia stă Vaticanul. Prin concordat Vaticanul a devenit proprietarul altor imense bogății din statul român: fostele bunuri patronale. Iată deci un stat străin, căci Vaticanul se consideră că este și stat mai ales dela acordul din Lateran, stăpânind avari considerabile din statul nostru, uzurpând suveranitatea acestuia. Iar bunurile acestea le folosește, sau să zicem numai le garantează, după ce le-a răpit statului român, pentru scopuri străine și chiar păgubitoare statului:

nostru, căci știm la ce acțiune subversivă se dedă clerul catolic în România. Iar pentru toate aceste umiliri și păgubiri ale statului român, Vaticanul întrebuințează ca unealtă lagărul oficial al uniației. Dacă n'ar da sprijinul lor conducătorii uniației, dacă întreg poporul românesc ar fi ortodox, catolicismul unguiesc ar fi circumscris și neputincios. El nu ar avea arma puternică pe care le-o dă societatea, aprobarea și ajutorul unei părți a poporului român.

Am vrea să mai facem și puțină analiză teoretică a raporturilor dintre catolicism și românism, singura chestiune mai însemnată pe care a ridicat-o superficial dl Ion Cepariu în articolul dsale. Dar preferăm să cruțăm o parte din spațiul ziarului și pentru alte chestiuni. Li promitem însă acest lucru pentru primul număr în care vom avea spațiu disponibil. Deocamdată îl invităm să contemple practic, în lumina Acordului dela Roma, cel mai recent act «național» unit, natura acestor raporturi. Și îl îndemnăm să cetească la o problemă cum e aceea despre religie și românism nu numai pe Iosif Frollo și cardinalul Faulhaber cari nu sunt nici români nici mari filosofi sau scriitori. Să vadă ce spune și un Nichifor Crainic (bună oară în articolele din ultimele două numere din Gândirea), sau Nae Ionescu care nu știm să fi fost învins în acea discuție pe care a avut-o cu Iosif Frollo.

Cât despre afirmația că unirea dela 1700 a fost o mișcare de conștiință a masselor, ea e bună de mostră la un muzeu de recorduri în naivități sau oarbe habotnicii. Cetește, dragul meu, istoria, sau în orice caz taci când vine vorba de chestia asta, dacă nu vrei să-ți schimbi pseudonimul de *cepariu* în renume. Mișcare de conștiință a poporului românesc când el nu știe nici azi, după două sute și mai bine de ani de uniație, prin ce se deosebește de frații lui ortodocși. Doar ca să nu-ți mai placă o religie și să simți trebuința de-o alta, trebuie cel puțin s'o cunoști în prealabil, în ce se deosebește de cea veche. Săracă logică de... ceapă! Ia să ne spună dl Cepariu un țaran (sau un preot măcar), care a suferit chinuri și moarte pentru uniație. Ce mișcare religioasă e aceea fără martiri, fără eroism, fără convertiri? Ia să ne comunice dl Cepariu biografia minunată a unui țaran care la un moment dat a rupt cu viața sa de întunec și de păcat și s'a convertit la o viață nouă, a văzut lumina cea adevărată prin catolicism.

DL Cepariu încearcă cu temeritate și un fel de biată «filosofie» pe chestia firii românești, ajungând la teribila concluzie că părinții noștri ortodocși au fost orbi, schiopi, surzi, muți și așa mai departe și că dacă nu vrem să rămănem și noi, fiii lor, tot așa de estropiați, trebuie să intrăm în clinica miraculoasă a catolicismului care ne dă toate organele. Brava dl Cepariu! Arată-te mai bine pe toate părțile, permite-ne să-ți pipăim cu deamănuntul toate încheieturile spirituale, ca să ne convingem, înainte de-a intra și noi în faimoasa clinică a catolicismului, că într'adevăr ești perfect. Dar una s'o știi: că de nu ne-om convinge că catolicismul te-a vindecat de toate metehnele, degeaba ți-e speranța că neamul românesc «va primi ca mâne, în întregimea lui și unirea cu Biserica Romei, fiindcă se va convinge că numai făcând acest pas va intra și el, pe toate terenele, în ritmul progresului universal». Inregistrăm însă că recunoști și matale că uniația trebuie să facă propagandă în favorul catolicismului.

Cât despre «sărăcuții sf. Francisc», toată compătimirea noastră. Mai ales când un Dr. Nicolăeș nu-antează atât de hilariant această sărăcie. Dar rugămintea «să nu ne amestecăm în treaba lor», căci «au multe de spus și mai ales de făcut», n'o putem accepta, când prin făptuirea lor vreau să strice unitatea sufletului românesc, lucru despre care n'am găsit nici un cuvânt în toată vasta poliloghie a «Unirii».

Remarcăm de încheiere ura grozavă ce emană din articolele ce le scrie «Unirea» de vreo lună încoace. Este ura sufocantă, plină de veninul cel mai îngrozitor, pe care a nutrit-o în tot trecutul catolicismul față de neamul românesc prin regii unguri, prin ordinele religioase, pe toate căile. Ura aceasta împotriva credinței sufletului românesc a reușit s'o strecoare azi catolicismul în câteva cozi de topor, cari conștient sau inconștient, o revarsă peste tot ce constituie ființa intimă a neamului românesc.

Dar ura aceasta poporul ținut printr'o vastă escrocherie în contra-tele agenților catolicismului, nu o împărtășește. Lui îi repugnă orice manifestare de ură împotriva legii sale strămoșești și a fraților săi cu cari se consideră una în credință, viață și destin. Poporul e al nostru, e mădular nedespărțit din comunitatea românească și spirituală a întregului nostru neam. Ura agenților papali oricât e de mare, nu poate nimic.

* FOIȘOARA *

Lumânările de ceară

Gândul de care a fost călăuzit P. V. Consiliu arhiepiscopesc când a hotărât introducerea obligatorie a lumânărilor de ceară în biserică, a fost acela de a restabili o veche tradiție bisericască.

Scopul ce ne-am propus este acela de a încrusta în acest articol câteva din ideile cari poartă paternitatea și girul numelui unor sfinți părinți de necontestată autoritate, idei cari justifică în mod absolut întrebuințarea lumânărilor de ceară în biserică.

Vom arunca o fugară privire retrospectivă asupra folosirii lumânărilor de ceară în biserică creștină, în decursul aproape bimilenarei sale existențe. Un sumar istoric al lumânărilor de ceară. Au fost întrebuințate în cultul bisericii creștine aproape dela întemeierea ei. Au fost întrebuințate chiar și pe timpul apostolilor. În faptele apostolilor (20—7, 8) cetim: „Iară într'una din Sâmbete, adunându-se învățătorii să frângă pâine, Pavel vorbia cu ei vrând să purceadă a doua zi și lungi

vorba până la miezul nopții, și erau multe lumânări în foisorul unde erau adunați”. Prin urmare, lumânările au fost folosite în adunările religioase ale creștinilor, pe cari în primele trei veacuri nu puteau să le țină decât noaptea sau în catacombe. Când împăratul Constantin cel Mare a ridicat religionea creștină la rangul de religione de stat, lumânările de ceară au fost introduse în mod oficial în biserică. Dar folosirea lumânărilor de ceară la serviciile divine primește o definitivă consacrare prin canoanele apostolice. Al doilea canon apostolic statuiază: „Să nu fie iertat a se aduce altceva în altar, afară de untdelemn și lumânare sfântă”. Deasemenea și sinoadele particulare și chiar ecumenice s'au ocupat în unele din canoanele lor de lumânările de ceară. Le întrebuințau în procesiunile lor. Întăreau, deci, prin practică proprie uzul lumânărilor de ceară. Când au venit apoi acele vremi de îngrijorare pentru biserică — încă nu erau cristalizate toate adevărurile dumnezeiești în dogme imuabile — uzul lumânărilor a fost combătut, a fost îndelung controversat de către diferiți eretici, în special de către arieni. Aceștia nu puteau admite uzul lumânărilor cari prin felul cum se întrebuințau erau menite să vădească și să simbo-

lizeze adevăruri referitoare la Sf. Treime și natura în două firi a lui Hristos. Astfel sfeșnicul cu 3 lumini închipuia Sf. Treime, iar cel cu 2 lumini dubla natură a lui Hristos. Împărații arieni Constantin (337—361) și Valens (361—378) au dat ordine severe să fie scoase lumânările din biserică. Atanasie se plânge împotriva multelor persecuțiuni pe cari le suferea ortodocșii din partea arienilor. Sub împăratul Leon Isaurul începe lupta contra icoanelor. În anul 728 s'au scos icoanele din biserică și odată cu ele și lumânările. Sinodul al 7-lea ecumenic (781) ținut sub împărăteasa Irina și fiul el Constantin al VI-lea introduce iarși icoanele, și natural și lumânările. Dar pentru scurtă durată, căci prigoana începe cu mai multă furie și vigoare. Domnia împăraților Mihail și Teofil înseamnă epilogul iconoclasmului. Toate eforturile împăraților iconoclaști au rămas inoperante. În anul 842, sub împărăteasa Teodora, sinodul ținut la Constantinopol și prezidat de către Metodie Mărturisitorul, reintroduce icoanele în biserică și deodată cu ele și lumânările.

Introducerea lumânărilor în biserică, firește, s'a făcut în mod succesiv, la diferitele slujbe divine. Prima slujbă la care s'au folosit lumânările, a fost Sf. Liturghie. Fericitul Ieronim vorbește de arderea lumă-

nărilor în timpul cetirii Sf. Evangheliei. În privința modului cum erau întrebuințate la început lumânările, se afirmă că ele erau așezate împrejurul Sf. Mese, iar mai târziu chiar pe Sf. Masă în sfeșnice cu mai multe brațe. Acestea ard în permanență. Spre deosebire de altele cari se aprind numai la anumite acte din Sfânta Liturghie, după săvârșirea cărora se sting. Astfel: la intrarea cea mică cu Sf. Evanghelie, la intrarea cu Sf. Daruri etc. Dar numeroase alte sunt serviciile divine la cari se folosesc lumânările încă din primele veacuri ale creștinismului. Dela leagăn și până la mormânt, viața omului are nevoie de lumină cerească simbolizată prin flacăra lumânărilor de ceară. Se aprind lumânări la taina Sf. botez, la taina ungerii cu Sf. Mir, la taina cununiei, (Ieronim, Ciprian, Ambrosie și Simeon Tesalonicianul), la taina pocăinței. La taina Sf. Maslu trebuiesc aprinse 7 lumânări, număr care rămâne același chiar dacă numărul preoților este mai mic. În fine, se folosesc lumânările la slujbele cari se fac cu ocazia primirii în tagma călugărească. Se folosesc și la târnosirea bisericilor, la rânduiala înmormântării, la parastas etc. Celui ce se va muta în curând la Domnul — muribundului — i se pune în mână o lumânare aprinsă ca să-i lumineze drumul de taină.

Puternica afirmare națională și ortodoxă dela Oradea

Românii dela hotarul de vest al țării s'au bucurat Duminecă, 11 Noemvrie, împreună cu frații lor de pretutindenți de împlinirea a 150 ani dela zidirea bisericii ortodoxe în mijlocul orașului Oradea. Au comemorat o biruință repurtată la capătul unui șir lung de suferințe. A fost o sărbătoare simbolică pentru întreg destinul de până azi al neamului nostru, care a fost drum greu, tăiat prin munți de obstacole, drum de calvar, transformat prin rezistența și forța supraomenească a neamului ce l-a străbătut, în cale ducătoare la triumf. Neam răstignit și înviat, acesta a fost destinul nostru. La 1700 a fost pironit în sfârșit, după chinuri anterioare îndelungate, pe cruce. Câtva timp, dușmanii au crezut că au alungat sufletul din trupul lui, că l-au văduvit de credința ortodoxă în Dumnezeu. Așteptau ca în curând să i se destrame și ființa trupestă. Dar s'au înșelat amar. Sufletul a zvâcnit în el cu și mai mare putere, animându-i toate părțile trupului și trântind cu fața la pământ pe dușmanii lui. În Bihor credința ortodoxă fusese interzisă, episcopia desființată. Piroane grele se băteau de zor în trupul chinuit al neamului. Dar viața din el n'a putut fi omorâtă. Reculegându-se cu toate forțele misterioase din adânc, a izbucnit în scurtă vreme atât de strălucitoare și de majestoasă, încât și-a înfipt steagul de biruință chiar în punctul central al orașului străin.

«Conștiința religioasă și națională a izbucnit cu tărie și a încremenit în splendida stalagmită a catedralei ortodoxe din Oradea», cum a spus în discursul său dl Teodor Neș, directorul liceului Em. Gojdu din Oradea.

Bucuria acestei învieri și speranțele ce le îndreptățeste forța unui popor capabil de astfel de resurecții, a iradiat Duminecă din cerul senin al Orăzii, din hainele

de sărbătoare în cari se îmbrăcase și vrând și nevrând vechea citadelă a dominației străine, din inimile fericite ale bravilor bihoreni, din odăjdii ierarhilor ardeleni, din cuvântările lor și ale tuturor reprezentanților obștei românești.

Publicăm în altă parte a foi noastre splendida predică a I. P. S. Sale Mitropolitul Ardealului, duioasă în evocările trecutului atât de asemănător cu arhaice timpuri biblice, și energică în proclamarea unor adevăruri de nezdruncinat. Biserica Orăzii, a spus mitropolitul Ardealului, a fost casa sfântă cu ferestrele deschise spre Ierusalim în care petrecea profetul Daniil în robia babilonică. Prin ferestrele deschise spre pământul românesc dela Răsărit îi venea poporului adăpostit în ea, putere de-a birui năcazurile și ispitele Babilonului în care petrecea. Numai păstrându-se și mai departe ferestrele deschise spre răsăritul credinței și al sufletului românesc, românimea dela vest poate fi tare.

„Spun de aici, ca să se audă peste toată întinderea ei, că orice și oricine slăbește acest unic front sufletesc al nostru, deschizând ferestrele spre alte direcțiuni, nu are drept la existență printre noi”.

Sărbătoarea a fost nu numai a bisericii orădene, semn de biruință la capătul muceniei, ci și a venerabilului ei arhiepiscop. „Încărunit în lupte și n'vrednicii, simbol al jertfei unui lung trecut de mucenie”. S'a întâlnit aci destinul unui om cu al bisericii sale. El încorporează viu și mișcător, în suferințe ce trăesc în amintire și în trup, și în biruința și măreția ce emană din ființa Sa, destinul bisericii Sale. Omul a apărut deplin fuzionat cu biserica Sa. Cel mai mare ordin ce l-s'a trimis de către M. Sa Regele «Pentru Merit», încununează și biserica Orăzii cu luptătorii ei bihoreni.

La Oradea s'a adus un splendid omagiu «unei biserici venerabile și unui preot alb», deveniți una.

Ce reprezintă lumânările de ceară în cultul bisericii noastre? Ce simbolizează ele? De ce suntem obligați să folosim la sfintele slujbe numai lumânări de ceară? De ce nu le putem înlocui cu lumânări de stearină, sau alt material? Acestea sunt întrebările. Răspunsurile sunt multiple și aproape toate plauzibile. Dar răspunsurile cele mai concludente, cele mai convingătoare, răspunsuri cari fac imposibilă orice întâmpinare din partea eventualilor preopinienți, le întâlnim la Simeon Tesalonicianul. Acest sfânt părinte vorbește despre lumânările de ceară în chipul următor: „Lumânarea cea adusă și aprinsă arată curățenia noastră care să cade s'o avem. Ea este jertfa fără de prihană și însemnează și plecarea, și smerenia noastră. Și fiindcă ceara este adunată din flori, însemnează și darul Duhului Sfânt ce luăm noi. Și pentrucă ceara este mai din toate florile, însemnează că și jertfa se aduce dela toți”.

O admirabilă definiție și justificare a întrebuințării exclusive a lumânărilor de ceară în biserică, întâlnim în aceste rânduri extrase din circulara dată de către I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae, cu ocazia introducerii acestor lumânări în arhiepiscopia noastră, rânduri cari poartă pecetea

unei subtile și înalte gândiri: „Lumânările de ceară, pe lângă mirosul plăcut și asemănător miremelor florilor de câmp, sunt și un chip văzut al curățeniei adevărului dumnezeesc propovedit de sfânta noastră biserică, adevăr pe care credinciosul îl mărturisește, luându-și-l drept călăuză a vieții sale”.

În concluzie: lumânările de ceară simbolizează, în primul rând, unele adevăruri dogmatice. Dar numai lumânările de ceară curată. Ele simbolizează, în general, pe Isus Hristos, Mântuitorul lumii, trupul Lui imaculat, nepătat și liber de păcat. Albinele își culeg mierea și împreună cu această și ceara din cele mai fragile flori cari exală mirosuri îmbătătoare. De oarece albina este privită ca tipul virginității, rodul ostenețelor sale, ceara, din care se fac lumânările, simbolizează corpul curat al lui Isus Hristos, primit din Fecioara Maria.

Lumânările de ceară închipue, în al doilea rând, lumina prin Sf. Duh, lumina pe care o primesc creștinii prin biserică. Ele mai închipue și pe sfinți. Aceștia, prin eroismul vieții lor duhovnicești, au tras adevărate dăre, deapururi neperitoare, dăre de lumină spirituală, în întunerecul păcatelor omenești. Lumânările de ceară

+ Prot. Grigorie Pletosu

Prot. Grigorie Pletosu, cunoscut și mult venerat în Ardeal, s'a stâns în orașelul Bistrița, în ziua de 4 Noemvrie c., la adânci bătrânețe. Născut în Chintelnicul transilvan, la 1848, a studiat liceul în Năsăud, teologia în Sibiu și filosofia la universitatea din Lipsca și Budapesta, cu una din cele 4 burse înființate de mitropolitul A. Șaguna.

Începând din anul 1878 e profesor la liceul grăniceresc năsăudean, unde ocupă timp de trei decenii, catedra de limba și literatura română; totodată a fost și catehetul elevilor ortodocși și preotul parohiei năsăudene, înființată la insistențele lui. Între elevii săi au fost și I. P. S. Patriarh Miron, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, poetul G. Coșbuc și mai mulți prof. aflători astăzi în București. După ce a trecut la pensie ca profesor a fost ales protopop al Bistriței, unde a desfășurat o rodnică activitate bisericască și culturală. La împlinirea vârstei de 80 de ani, a fost sărbătorit după cuviința de clerul și poporul din județele Someș și Năsăud, și distins cu acordarea unui înalt ordin. A publicat în 1899 „Dogmatica ortodoxă”, în 1896 „Retorica și carte de citire”, în 1899—1900 „Propedentica filosofică” (psihologia și logica) pentru învățământul secundar ș. a.

Prot. Grigorie Pletosu a fost un om de carte, înzestrat cu temeinice cunoștințe filosofice și teologice. Dovadă o fac, afară de manualele lui, mulțimea de studii publicate prin diferite reviste și participarea lui la lămurirea atâtor probleme dezbătute în publicistică. Manualul lui de psihologie și logică, deși a fost destinat cl. VII și VIII secundară, depășea prin temeinicia și profunzimea lui cerințele liceale.

Om cu gândire profundă, orator distins, avea în deosebi darul de-a fixa precis și limpede noțiunile. Cursurile lui de limba și literatura română erau bine informate. Avea darul de-a lega pe elevi de carte și de-a trezi puternic conștiința națională.

A colaborat la „Revista Teologică” dela început. A fost un colaborator principal la Enciclopedia română publicată de „Astra”.

Era om senin, deschis, binevoitor, simpatizat și iubit de toată lumea.

A fost unul din preoții luminați și unul din acei cari au trecut prin emoțiile amintirilor proaspete lăsate de Șaguna.

Încă prin 1900 a făcut cel mai bun plan de organizare a institutelor teologice.

În ziua de 6 l. c. a fost petrecut la locașul de veci de o mare mulțime a credincioșilor îndurați. I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae a trimis o cunună. Dumnezeu să-i așeze sufletul cu dreptii, iar celor rămași pe urmele lui să le dea întărire și mângăere.

curată simbolizează și jertfa de pe cruce a Mântuitorului, închipuie pe Isus Răscum-părătorul.

În sfârșit, lumânările de ceara simbolizează și cele trei virtuți teologice: credința prin lumină, dragostea prin căldură, speranța prin poziția dreaptă a lumânării și prin înălțarea flăcării. V. S.

Șirul conferențelor de eamnă, organizate de laborioasele instituții culturale: Despărțământul județean al Asociațiunii și Federația corpului didactic secția Sibiu, s'a reluat, Duminecă seara, în sala mare a rectoriei județului nostru. A vorbit vicepreședintele Asociațiunii, dl Dr. Gh. Preda, făcând interesante constatări și formulând câteva prețioase adevăruri, ale căror respectare cât mai conștiincioasă nu poate decât să slujească mari și obștești interese. După unele considerații generale asupra felului de a munci, oratorul arată lupta și munca ce se desfășoară în organismul celular al corpului omnesc, — o muncă și luptă care ar trebui să fie totdeauna pilduitoare și în raporturile zilnice dintre oameni, căci a ști să lupți și să muncești, însemnează a creia. — Conferința distinsului medic psihiatru, care a evidențiat și câteva mijloace morale pentru îndreptarea stărilor de care suferă societatea contemporană, a lăsat profundă impresie în auditoriu.

Nr. 9727—1934.

Anunț oficial

Aducem cu plăcere la cunoștința preoțimei noastre, că On. consiliu de miniștri în ședința sa dela 31 Octomvrie 1934, a aprobat jurnalul prezentat de dl ministru al cultelor, Alex. Lapedatu, prin care se revine asupra curbelor aplicate, în mod excepțional și nedrept, pe salariile clerului în 1931 și 1932.

Prin bugetul în curs al cultelor, s'a prevăzut un fond de 30 milioane lei, care, prin amintitul jurnal, s'a repartizat pentru întregirea salariilor personalului bisericesc al tuturor cultelor cu sumele reduse prin curbele amintite.

Astfel noile salarii ale clerului de toate confesiunile vor fi sporite cu sume variind între 350 și 2200 lei lunar, după gradul studiilor, după termenele de gradații și după localitățile de reședință.

Plata nouilor salarii va începe pentru Biserica ortodoxă la 1 Decemvrie 1934, iar pentru celelalte culte numai la 1 Ianuarie 1935. Aceasta pentrucă la aplicarea curbei din 1931 Biserica ortodoxă a suferit o suprimare mare din personalul său bugetar.

Sibiu, 3 Noemvrie 1934.

Consiliul arhiepiscopesc.

Congresul FOR-ului la Sibiu

Ziarul *Curentul* scrie, după congres, într'un prim articol semnat de dl Dragoș Vrănceanu, sub titlul „Desbateri grave în biserica ardeleană”, și următoarele:

Ce ne arată congresul „Frăției ortodoxe” din Sibiu? O subită îngrijorare, o reacțiune aproape involuntară, prin unanimitatea ei, a lumii ortodoxe din Ardeal contra situației pe care o încearcă biserica unită, în al doilea deceniu dela întregirea statului românesc.

Scopul acestei reacțiuni este cu atât mai vrednic de reținut, cu cât el este mai puțin imediat; cu cât, adică, el privește mai larg viitorul spiritual al rasei.

Biserica ortodoxă... apărându-se nu apare ca expunând pretenții ofensive și heghemonice.

Iată, spun congresiștii dela Sibiu, ceace naște concordatul cu Vaticanul ale cărui concesiuni făcute catolicismului în țara românească sânt inadmisibile: perspectiva disensiunii permanente.

Se cere în mod imperios de către ortodocșii ardeleni abrogarea concordatului.

Dl N. Iorga, comentând în ziarul *dsale* din 4 Noemvrie c. congresul Forului, constată că despărțirea religioasă a poporului românesc din Ardeal e o nenorocire și ar trebui să se lucreze pentru înlăturarea ei.

Regretăm, însă, că Dsa, exprimând acest gând sănătos, are câteva cuvinte cu totul nepotrivite și nedrepte în ce privește felul cum a decurs congresul Forului și situația din Ardeal.

Nu s'au spus la congresul Forului cuvinte „fără culpă” și „strigăte de patimă de persoane al căror temperament aprins e cunoscut”. La For s'a vorbit cu totul cumpănit și pe bază de dovezi covârșitoare. Grave au fost nu tonul și cuvintele, ci faptele desvăluite.

Deadrepent nepotrivită este expresia dlui Iorga: «Ruperea în două a Bisericii ardeleni a fost o nenorocire».

N'a fost o rupere de care să fie novate ambele părți ale poporului român, n'a fost o aplecare a uneia spre dreapta și alta spre stânga, părșind ambele poziții anterioare. Ci a fost o cădere a unei părți dela credința anterioară, ortodoxă.

Acesta este adevărul clar ca lumina soarelui.

Aprecierile nedrepte ce le face despre congresul FOR-ului vor fi izvorât probabil și din jena dlui profesor N. Iorga de a fi fost încheiat faimosul acord cu Vaticanul de un fost ministru în guvernul prezidat de D.Sa.

Frăția Ortodoxă Română

Un răspuns la un comunicat

Conducerea Asociației Generale a Românilor Uniți (Agru) a simțit nevoia să ia ținută față de moțiunea votată de întâiul congres anual al Frăției Ortodoxe Române (FOR) în 29 Octombrie. Dar comunicatul publicat în presă cuprinde numai generalități și nu răspunde la nici una din gravele învinuiri ce s'au adus la Sibiu politiceii contrară intereselor românești urmată de conducătorii actuali ai Agrului.

Precizăm și cerem un răspuns tot atât de lămurit:

1. Toată lumea știe că una din țintele principale ale catolicismului a fost și este câștigarea de prozeliti. P. S. Episcop Niculescu al Lugojului a mărturisit-o neted spunând: «Noi suntem avantajatul Romei eterne spre a-i câștiga credincioși».

În comunicatul Agrului însă cetim: «Biserica română unită cu Roma repudiază lupta confesională, se deszice de orice acțiune de ură învrăjire și prozelitism».

Întrebăm: Insemnează această declarație o desavuare a capului bisericesc, sau e numai o încercare de a acoperi cu fraze impresionante un moment de sinceritate neoportună?

2. Comunicatul Agrului continuă: «Asociația generală a românilor uniți nu este un instrument de învrăjire a fraților de același sânge și mai puțin un factor de slăbire a solidarității naționale».

Cum se împacă această declarație patetică cu punctul 4 din moțiunea votată la Lugoj, în care se cere textual: «Congresul cere să se pună la dispoziția bisericii catolice fondurile școlare și religioase, provenitoare dela fostul stat austro-ungar, deținute azi de statul român, în dauna adevăratului proprietar: biserica catolică de ambele rituri din România».

Întrebăm: A cere pe seama *catolicilor*, precizându-se «de ambele rituri» deci și *unguri*, niște averi care după drept apertin statului român, ca moștenitor legal al fostului stat ungar, este un act de solidaritate națională? Și continuăm să întrebăm: Ale cui interese le apără președintele Agrului, ale statului român, al cărui ministru activ este, sau ale bisericii catolice, când are să se comită o asemenea ilegalitate?

3. Dar de oarece comunicatul Agrului dorește «să vadă învrăjiri...», peste deosebiriile lor confesionale, pe toți fiii buni ai neamului», noi primim această invitație și îi facem următoarea propunere:

În Mai 1932 s'a încheiat un «Acord» cu Vaticanul, care a dat bisericii catolice maghiare din România o organizație, pe care refuzase să i-o dea chiar statul ungar, punându-o în stăpânirea unor averi mari, cari după drept revin statului român și universității din Cluj. De aceste averi, în parte strânse dela români, au beneficiat în epoca unguerească și românii ardeleni. Unii din cei mai distinși români uniți din România și-au arătat profunda lor nemulțumire și indignare cu felul cum s'a încheiat acest Acord.

Frăția Ortodoxă Română întinde mâna Agrului invitându-l la o colaborare în lupta ce o va începe pentru anularea acestui «Acord» atât de păgubitor statului românesc.

E cel mai bun prilej ca biserica unită să-și probeze solidaritatea cu biserica ortodoxă, ca în marile momente istorice din trecut, când o cereau interese de înalt ordin național.

Conducătorii Agrului au cuvântul. Cluj, 8 Noembrie 1934.

Ion Mateiu
secretar general.

Sextil Pușcariu
președintele Frăției Ortodoxe Române.

Nota Red. Acestea sunt numai câteva din faptele cari dovedesc că, în dosul declarațiilor sforătoare de naționalism, Agrul se consideră și lucrează ca o sucursală a catolicismului internațional la ordinele și pentru scopurile aceluia, cari sunt în contradicție cu ale statului și poporului românesc.

Însuși președintele lui, dl Valer Pop, a declarat la congresul dela Lugoj, că Agrul este un mădular al «Acțiunii catolice» internaționale, deci prelungirea pe pământul țării a unei organizații mondiale, care n'are nimic a face cu interesele statului nostru («Curentul» din 9 Oct 1934).

Cităm și alte dovezi. În Nr. din 6 Oct. 1928, anunțând începutul de organizare al Agrului, Unirea scria: «La un gest al Sfântului Părinte societățile religioase se organizează după planul unitar, armonic, dinamic al «Acțiunii catolice». Această poruncă a vremii a decretat înființarea Agrului. Acelorași inexorabile nevoi de-a apăra și mări biserica prin contribuția activă și ordonată a tuturor conștiințelor unite, șa mirenilor tuturor, răspunde programul lui».

E clar: Agrul e o parte a Acțiunii catolice, creată la ordinul papei, pentru prozelitism în favorul catolicismului.

La congresul din 1930 la Sighet, dl Valer Pop, președintele Agrului, a spus în cuvântul de deschidere: «Agrul nu este altceva decât *Acțiunea catolică*, așa după cum s'a cristalizat din experiențele făcute în ultimele decenii în Apus și Preafericitul Părinte a statornicit în 1923» («Unirea» din 1 Noembrie 1930).

La fel a spus în congresul din 1932 dela Aiud («Unirea» Nr. 49 din 31 Dec. 1932).

Cu ocazia congresului din 1933 dela Dej «Unirea» Nr. 43 din 28 Oct. 1933 scrie că Agrul intră tot mai mult „în tiparele *Acțiunii catolice*”, iar președintele, dl V. Pop, salutând organizarea femeilor în cadrul Agrului «își exprimă bucuria pentru acest pas înainte în organizarea Acțiunii catolice dela noi».

Acțiunea catolică este o organizație catolică ce stă exclusiv sub ordinele papei și îi servește aceluia ca instrument politic în toate statele. Din acest motiv ea a ajuns în conflict cu statul italian, cu statul lituan și a. Centrul Agrului nu este în România, ci la Vatican. Intelectualii înglobați în el nu hotărăsc ei ce să lucreze, ci execută ordinele dela Vatican, fără ca ei să știe, căci aceste ordine se comunică secret episcopului și conducătorilor. Aceștia sunt legați să împlinească poruncile Vaticanului. Așa se explică de ce dl V. Pop a trebuit să închee Acordul dela Roma, atât de defavorabil statului român.

Intelectualii români uniți n'au ce căuta într'o astfel de organizație internațională și credem că atunci când își vor da seama ce se face cu ei, o vor părăsi.

Rectificare. Ziarul „Secuimea” publică, în Nrul din 3 Noembrie cor., un articol despre congresul FOR-ului la Sibiu sub semnătura dlui Oct. Dobrotă, în care se afirmă că Forul nu s'a preocupat în acest congres de problema românilor secuizați.

Suntem nevoiți să rectificăm această afirmație îndreptând pe dl Oct. Dobrotă la moțiunea congresului care se ocupă într'un punct al său de această problemă. Iată cum sună punctul 5 al moțiunii: «FOR-ul cere ca atât conducătorii bisericii, cât și guvernul țării să aibă toată solitudinea, aducând și jertfele materiale necesare, pentruca în secuime să fie readuși la matca bisericii ortodoxe și recâștigați națiunii români secuizați sub stăpânirea trecută».

Probleme, fapte, comentarii

Conferința dlui Marcu Beza. — Dl Marcu Beza, consulul general al României la Ierusalim, a ținut o foarte interesantă conferință despre „Locurile sfinte” însoțită de proiecțiuni, în 7 Mai a. c. în sala Thalia. Pentru noi Locurile sf. sânt prea puțin cunoscute. Dămnii Principatelor Românești și boerii români s'au îngrijit de Locurile sfinte trimițând ajutoare bănești și daruri sfinte cari se păstrează și azi, dar n'au avut grije și de înființarea unei biserici românești.

A sosit vremea ca acest gând să se realizeze, să reluăm iarăși legăturile spirituale cu Orientul, care are acum nevoie de sprijinul nostru.

Misiuni preoțești. — *Preoțimea din protopopiatul Sebeșului a ținut în zilele de 26—28 Octombrie c. o misiune pentru popor în parohia Berghin.*

S'au rostit cu totul la această ocazie 8 predici și conferințe religioase, s'au săvârșit mai multe sf. slujbe, între cari și sf. Maslu și s'a spovedit și cuminecat o mare parte din popor.

Câștigul pentru preoți și păstoriți a fost deosebit de remarcabil.

Tot o astfel de misiune s'a ținut de către preoțimea din protopopiatul Târnavei în zilele de 8—9 Noembrie în parohia: «Supădure», la care între cele 6 predici și conferințe religioase remarcăm pe unele foarte importante ca aceea a preotului P. Medeșan: „Cum trebuie pregătite predicile de tot felul la sate”, sau aceea a preotului Ion Oprea despre „Organizarea și activarea asistenței sociale a bisericii ortodoxe”, sau a preotului Ioan Pădurean: „Cum trebuie să ne apărăm de atacurile catolice și sectare”.

Preoțimea din protopopiatul Sighișoarei s'a întrunit, în 4 și 5 I. c., la Odorhei, în conferință preoțească de toamnă.

În fața unui public intelectual numeros s'a oficiat sfânta liturghie în sobor, iar predica a fost rostită de P. C. Păr. protopop Em. Stoica, talmăcind în mod simbolic evanghelia săracului Lazăr și a bogatului nemilostiv.

Se oficiază un parastas pentru odihna regretatului G. Bogdan-Duică, cu panegiric rostit de președintele FOR-ului din tract, dl H. Teculescu, care evidențiază personalitatea și opera multiplă a marelui dispărut.

La vecernie a predicat părintele I. Radu, prof. la școala normală Cristur, și a conferențiat prof. Cornel Vraciu despre personalitatea și eroismul lui Constantin Brâncoveanu. Seara s'a ținut concert religios dat de corul bisericesc din Sighișoara, în cadrul căruia a vorbit dl H. Teculescu despre „Preotul în literatura ardeleană”. Vorbitorul trece în revistă câteva figuri ilustre de preoți din operele scriitorilor noștri, arătând că preotul la noi a fost în trecut un factor cultural, economic, național pe lângă cel religios și ortodox, — ear azi, rolul său nu s'a micșorat.

Luni 5 Noembrie s'au ținut lecții practice bine reușite, de preoții N. Mihai și E. Bologa și s'a continuat conferința intimă a preoțimii în sala prefecturii. În cuvântul de deschidere P. C. Păr. Stoica accentuiază necesitatea ca preotul să fie pătruns de înalta și sfânta misiune: Muncă intensă cu tact, program și stăruință, alături de societățile ce le are în parohie. A urmat: „Dare de seamă despre mișcarea literară religioasă și noile curente din biserică”, de prof. O. Jula (Sighișoara), care tratează despre scrierile lui S. Bulgacov, Berdiaev, Lungulescu, Dr. V. Gheorghiu, Dr. Nicolae I. Popoviciu și a. Păr. N. Hantău (Feleag) citește Dare

de seamă asupra scrierii „Cultul inimii lui Isus la catolici” de Dr. Vas. Lazarescu. Despre „Importanța predării religiei în școala primară” a vorbit Păr. S. Radu și Păr. S. Dobre.

Se rezolvă chestiunile de birou, se stabilește programul de activitate pastorală pentru earnă, și prin cuvântul plin de încurajare al P. C. protopop se încheie conferința la ora 1 d. a. Cor.

Conferință preoțească. — În 4 Noembrie c. s'a ținut, la Cristur, conferința de toamnă a preoților din protopopiatul Deva, sub conducerea părintelui protopop Iosif Morariu. Au participat numeroși preoți, câțiva învățători și un mare număr de credincioși din Cristur și comunele din apropiere.

La serviciul divin, oficiat de un sobor de preoți, a dat răspunsurile corul fărănesc al harnicului preot Popovici din Sântandrei. După o frumoasă cuvântare a părintelui protopop, a urmat desfășurarea programului, cu caracter pastoral-didactic, al conferinței. Lecția model, dezvoltată de părintele profesor Iosif Stanca și lucrarea pastorală: „Mijloace pentru deșteptarea și întărirea conștiinței religioase de creștin ortodox român în popor”, ținută de părintele Comșa, au avut răsunetul dorit în sufletele ascultătorilor. Deosebit de interesante au fost discuțiile asupra lecției practice și a conferinței.

Părintele profesor Chiffa, invitat de președintele întrunirii, vorbește apoi mulțimii, despre *imprumutul intern*, arătând că răspunsul favorabil, ce sânt datorți toți românii să-l dea apelului pe care țara îl face, este mai pe sus de toate un act de înalt patriotism. Insistând și părintele protopop asupra importanței naționale a împrumutului și recomandându-l ca potrivit mijloc de plasare a banului, mulțumește tuturor pentru colaborare și participare.

Intru pomenirea lui N. Cristea (1834—1902)

Reuniunea culturală națională a meseriașilor noștri din Sibiu, povățuită de duhul pietății și al recunoștinții către mării săi binefăcători, a organizat Duminică în 11 I. c., în acest oraș, o serbare comemorativă cu prilejul împlinirii a 100 de ani dela nașterea celui ce a fost Nicolae Cristea, întemeietorul și, timp de 30 ani, președinte al Reuniunii meseriașilor sibiene.

Serbarea s'a început prin parastatul, oficiat în sf. Catedrală de P. C. Sa protopopul Em. Cioran. Au asistat la acest act, pe lângă numeroșii stimători ai răposatului, membrii familiei aflători în viață, — venerabila văduvă a regretatului dispărut fiind reținută, prin adânci bătrânețe, de-a fi de față la pioasa pomenire.

Seara a urmat, în sala «Unicum», cuvântul festiv spus de președintele reuniunii, P. C. Sa protopopul Em. Cioran, — cuvânt încadrat de concertul corului mixt al meseriașilor.

Păr. protopop, în cuvântarea sa comemorativă, schițează activitatea multilaterală a luptătorului Nicolae Cristea, făcând istoricul, scurt și cuprinzător, al instituției de meseriași români, pornite înainte cu 67 de ani (în 1867) prin vrednicia lui Cristea, omul atât de iubit al lui Andrei Șaguna.

În expunerile sale, păr. Cioran stăruiește asupra greutăților și piedecilor, puse celor ce practicau ca români diferitele meserii; în icoana sumară a trecutului clasei noastre de mijloc, vorbitorul întrefese pătrunzătoare cazuri de intoleranță, — dovedită de străini față de breslașii români, — alături de ne-

obosita muncă și jertfă, morală și materială, adusă de neuitatul Nicolae Cristea și de harnicii săi colaboratori, pentru a pune tinera societate pe drumul cel bun al realizării, întărind clasa de meseriași și negustorii români. Momentele de căpetenie din viața reuniunii, lămurite la această ocazie în calde cuvinte, sânt dintre cele mai instructive și pot sluji ca bune îndemnuri și laudabile inițiative în viitoarea lucrare a membrilor reuniunii.

De încheiere, vorbitorul reamintește calitățile sufletești ale lui Nicolae Cristea ca luptător pentru neamul românesc și biserica lui, și termină cu un îndreptățit apel către oamenii de bine să sprijinească și mai departe și cât mai din adins vechea și merituosă înjghebare de meseriași români, chemată la viață și îndrumată prin bunul și dreptul Nicolae Cristea.

Programul concertului cu prea frumoase coruri, iscusit conduse de dl I. Stanciu, precum și recitării cu talent susținute de dl D. Axente, s'au bucurat de vtile aprobări ale unei săli arhiptine.

Probleme catehetice

* Sala de învățământ

Atmosfera încunjurătoare, mediul fizic, aspectul locului în care ne desfășurăm activitatea zilnică, sunt amănunte de o extremă importanță pentru scopul urmărit și pentru ceea ce dorim să obținem la capătul strădaniilor noastre. Verificarea acestei afirmări nu reclamă probe, căci fiecare le trăim clipă după clipă. Dar dacă, totuși, încrustăm aici o constatare atât de evidentă și de generală, apoi facem acest lucru din necesitatea de a referi chestiunea și la probleme, atât de importantă, a catehizației.

Știut este, că preoțimea noastră exercită catehizația, își desăvârșește adică această datorie împletită indestructibil cu apostolatul însuși, în salele de învățământ ale școlilor primare de stat. Și lucrurile nici nu s'ar putea înțelege în alt mod. Căci, învățământul primar, din motive temeinice și bine determinate, n'ar putea promova, la capătul său, realizarea unei tinerimi moralizate, decât prin această imbinare fericită a învățământului religios cu cel profan, ambele propoveduite din acelaș loc. Duhul evangheliei mântuitoare și cel al adevăratei științe trebuie să se reverse cu înțelegeră și de pe aceeaș catedră, pentru a se face dovadă, odată mai mult, în fața elevilor, că preotul și învățătorul se completează reciproc în favorul viitorilor conducători ai statului.

După aceste considerațiuni, introductive, trebuie să pășim la ceea ce ne interesează deocamdată.

Sala de învățământ — folosită deopotrivă pentru învățământul religios, ca și pentru cel laic — spre a putea sta în mod real în serviciul cultivării sufletești a copiilor, necesită un anumit aspect exterior. Casa comună, casa în care își însușesc elevii toată buna orânduială a minții și a inimii, trebuie să conlucre la zidirea sufletească, dând, în acelaș timp, și posibilitatea de a se perpetua o amintire dintre cele mai plăcute despre ea. Dar, pentru documentare individuală, pășiți fiecare în salele de învățământ din satul respectiv. Fără a avea vreo intenție răuvoitoare și fără să facem vreo imputare conducătorilor de școli primare, învățătorilor și directorilor, ținem să apăsăm asupra constatării, puțin îmbucurătoare, că multe din salele de învățământ sunt captușite cu nenumărate tablouri de științe naturale, de botanică și zoologie, dar sunt văduvite de tablouri religioase. Am călătorit, am vizitat și m'am dumerit la fața locului asupra acestui lucru. În multe locuri, sala de învățământ nu era învrednicită nici măcar de un singur, — unul, — tablou religios. Ba, în alte locuri, se remarcă abia câte un tablou de mărimea unei cărți poștale ilustrate.

Dar și acela stă pitulat într'un colț, încât pare a fi doar tolerat, ori aruncat acolo prin cine știe ce întâmplare necunoscută. Nu generalizăm cazul. Onoare dascălilor cari nu au sala de învățământ similară celor de mai sus. Căci fac dovada unei înalte înțelegeri a importanței principiului religios, care trebuie să planeze în tot momentul, și dovedesc că sunt în deplină cunoștință asupra duhului de răsvărire și de presiune morală, care s'a abătut peste societatea zilelor noastre.

Dar mintea noastră face popas, se frământă cu sbucium și se întreabă cu dreptate: cum vor sluji scopului înalt, pe care îl urmărește învățământul religios, salele improprie, salele fără cel puțin un tablou biblic? Ce vor spune micii elevi văzând tot felul de chipuri, dar nefăcând nici un tablou sfânt? Se vor simți tot timpul, mai degrabă, ca într'un muzeu de științe naturale, ori, poate, într'un laborator oarecare, dar niciodată într'o sală de învățământ, într'un locaș menit să împărtașească și educația religioasă. În consecință, astfel de sale slujesc numai învățământului laic.

Lucrurile acestea trebuie să ia sfârșit cât mai în grabă. Acum, când învățământul religios este propus de preoții noștri, îndreptarea poate veni și mai repede. Salele de învățământ trebuie să fie dăruite și cu tablouri religioase. Nu se găesc? Ori, dacă se găesc, sunt prea costisitoare? Se poate. Dar, până când biserica va afla modalitatea de a pune la dispoziția școlilor primare tablourile necesare și potrivite, preoții-cateheți pot introduce în salele de învățământ cel puțin un tablou religios. Tabloul — mai potrivit să-l reprezinte pe Mântuitorul Hristos — poate fi împrumutat chiar din biserică. La sfârșitul anului școlar, acest tablou își poate relua locul în casa Domnului. Unde să fie așezat? Desigur, că nici într'un colț al casei, nici într'o latură a ei, ci în fruntea salei de învățământ. Elevii îl vor avea, astfel, mereu în față și, la rugăciune, privirea li se va îndrepta spre acest tabou.

Dacă nu ne putem închipui măcar un singur învățător, care să fie împotriva învățământului religios, apoi nici nu ne putem gândi că ar exista vreunul, care să se opună acestei acțiuni de zidire a cateheților.

O altă cereință a salelor de învățământ e și aceea, să nu fie lipsite de o candelă. Organele de control și chiar ministerul instrucțiunii, s'au sesizat, încă anul trecut și au dispus, prin adrese speciale, să fie realizat acest postulat. Nu știm întru cât s'a dat ascultare acestui ordin. Dar, sceptic din fire, nu cred că cereința diriguitorilor învățământului primar a fost tradusă în faptă. Preoții-cateheți pot cere însă — chiar dela direcțiunile școlilor de stat — să procure candelă pentru toate salele de învățământ. Căci, doar, o candelă nu reprezintă... un cap de țară, ci o sumă derizorie. La orele de religie, elevii, sub supravegherea preotului, vor aprinde aceste candelă. În atmosfera de sfințenie, realizată prin asemenea procepeu, lecțiile devin mai plăcute și înțelegul învățământ se plasează sub unghiul unei atmosfere deosebite.

Iar, după isprăvirea școlii, când acești ahsolvenți se vor risipi pe la casele lor, vor duce cu ei amintirea salei de învățământ, în care, la locul de frunte, străjuia icoana Mântuitorului Hristos, luminată de pâlparea flăcării din candelă. Despre școală, vor păstra veșnic amintirea de sfințenie a unei biserice: a doua biserică. Ajunși la maturitate, ca întemeetori de familii, majoritatea absolvenților unei școli înțelegătoare, vor avea grija să plaseze icoana Domnului în căminul lor și, sub ea, să pâlpare mereu lumina unei candelă. În vremea rugăciunii, la zile mari, la vremuri grele, genunchii se vor pleca mai ușor, buzele lor vor roști mai cu

pietate textul sfânt, și gândul li se va înălța, fără zăbăvă, spre cer.

Dar, afară de icoană și candelă, de pe catedra salei de învățământ să nu lipsească nici Biblia, din care să se cetească zilnic pasagi potrivite.

„Și altele ar fi de spus. Inșă, pe lângă stăruință și conștientozitate, o sală provăzută cu cele de mai sus ar sta mult în sprijinul educației religioase. Cred că e adevărat.

D. Călugăr

Festival comemorativ

În sala Prefecturii jud. Sibiu se va ținea, Duminică 25 Noemvrie 1934, ora 11 jum. Festival comemorativ, aranjat de Consiliul arhiepiscopiei ortodoxe rom. de Alba-Iulia și Sibiu, cu prilejul împlinirii unui veac dela nașterea devotaților slujitori ai Bisericii și neamului, Nicolae Cristea și Zaharia Boiu.

Program: 1. * Pe Tine te laudăm, cor mixt. — 2. Cuvânt de pomenire, rostl de Prof. L. Bologa. — 3. Cuvântul omagial al așezămintelor culturale. — 4. I. Brătianu: Pui de lei, cor mixt. — 5. Lectura unui articol de ziar de N. Cristea. — 6. Z. Boiu: Vindecare, poezie recitată de eleva Balomiri Eugenia din cl. VII-a a Școlii normale „A. Șaguna”. — 7. G. Muzicescu: Deșteaptă-te Române, cor mixt. — Cântecul vor fi executate de corul mixt al Școlii normale „Andrei Șaguna” sub conducerea părintelui prof. Timotei Popovici. Intrarea liberă.

În cursul Sf. Liturghii, ce se va săvârși în aceeaș zi în catedrala mitropolitană, se va face o rugăciune de pomenire pentru odihna sufletei celor doi sărbătoriți.

INFORMAȚIUNI

Știre personală. I. P. S. Sa Mitropolitul nostru Nicolae a plecat Joi în 15 Noemvrie c. la București pentru a lua parte la înmormântarea Mitropolitului Pimen precum și la deschiderea Senatului.

Hirotoniri. Au fost hirotoniți în ultimele zile într'u presbiteri: Prof. Octavian Dragoș, Miron Maier pentru parohia Brațeu, Alexandru Cucu pentru parohia Tomnatecul de sus, Dumitru Hămbășan pentru parohia Sadu II, Valeriu Voineag pentru parohia Feldioara (Avrig), George Ivașcu pentru parohia Hălmeag, Virgil Scutea pentru parohia Băgaciu-Romanești, iar într'u diacon Dr. Nicolae Balcă și Dumitru Călugăr, pentru trebuințele Arhiepiscopiei.

Tel. Rom.

Un apel al FOR-ului. La încheierea ziarului primim din partea comitetului central al FOR-ului un apel adresat tuturor bunilor români de-a se înrola în lupta pentru doborârea „Acordului dela Roma”, atât de păgubitor țării.

Îl vom publica în numărul viitor.

Mulțumim tuturor celor cari prin prezența lor sau prin scrisoare au luat parte la durerea noastră, pricinuită de moartea neuitatului nostru defunct, preotul Ioan Petrișor din Alțina.

Familia întristată

ȘTIRI LOCALE

Predică în catedrala din Sibiu. Duminică, în 18 Noemvrie 1934, va predica părintele consilier Tr. Scorobef.

Nr. 275—934

[57] 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Peștera, protopopiatul Băița, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român.

Beneficiile împreunate cu acest post: 1. Întregirea salariului dela stat. 2. Câte 2 dkl cucuruz sfărâmat dela 45—50 familii. 3. Stola obișnuită în parohie.

Cereri de concurs însoțite de actele necesare și de încuviințarea Prea Veneratului Consiliu arhiepiscopesc, se vor înainta, în termenul legal, oficiului protopopesc. Candidații, cu știrea oficiului protopopesc, se vor prezenta în vreo Duminică sau sărbătoare pentru a face cunoștință cu credincioșii.

Oficiul protopopesc ortodox Băița în înțelegere cu cons. parohial din Peștera.

Băița, la 10 Octomvrie 1934.

Dumitru Secărea
protopop.

Nr. 580/1934

(60) 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de cl III din Glâmboacă, protopopiatul ort. rom. Avrig, în baza ordinului Preav. Cons. arhiep. dtn 20 Iunie 1934, Nr. 5730 Bis. se publică concurs cu termenul de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sânt:

1. Cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitorilor preoți dela stat.
2. Sesiunea parohială, 2 jugăre 574 st. □ arător, 1 jug. 390 st. □ fănaș.
3. Venitele stolare uzitate în parohie.
4. O soarte de lemn, ca fiecare proprietar.
5. Casă parohială nu există.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-și înainteze cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare, împreună cu concesiunea dela Preav. Cons. arhiep. ca pot candida la această parohie, la oficiul protopopesc în Avrig (poșta Avrig j. Sibiu) până la termenul susindicat având a se prezenta în vreo Duminică sau sărbătoare la biserică spte a cânta, cuvânta eventual celebra și face cunoștință cu poporul și poziția locului.

Avrig, 26 Octomvrie 1934.

Oficiul protopopesc ort. român Avrig în înțelegere cu Consiliul parohial.

Ioan Căndea
protopop.

Nr. 290—934

[59] 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa III-a Ațel, protopopiatul Mediașului, prin aceasta se publică concurs nou cu termen de 30 zile dela prima apariție în Telegraful Român.

Venitele împreunate cu acest post:

1. Salariu dela stat.
2. Sesiune parohială 14 jugăre arător și fănaș.
3. 1/4 jugăre grădină.
4. Două sorti lemne de foc (circa 6 stânjini) din pădurea comună. Tăiatul și adusul lemnului privește pe preot.
5. De locuință se va îngriji parohia.
6. O zi de clacă dela fiecare familie.
7. Venitele stolare stabilite pentru întreg tractul.

Candidații îndreptățiți își vor trimite subsemnatului cererea de concurs provăzută cu toate documentele necesare, anexând și autorizația de candidare dela Veneratul Consiliu arhiepiscopesc, și cu avizul subsemnatului oficiu se vor prezenta în parohie și în biserică la serviciul liturgic.

Mediaș, 1 Octomvrie 1934.

Ioan Crăciun
protopop.

Nr. 274—934

[58] 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a Săliștioara cu filia Stoaneasa, protopopiatul Băița, se publică prin aceasta concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în Telegraful Român.

Beneficiile împreunate cu acest post:

1. Întregirea salariului dela stat.
2. Câte una ferdelă porumb dela fiecare familie din materă iar din filie câte 20 lit. porumb sfărâmat dela fiecare familie, ori echivalentul în bani.
3. Folosirea cimitirului din matera Săliștioara.
4. Venitele stolare statorite în ședința consiliului parohial ținută la 30 Ianuar 1934.

Cereri de concurs, însoțite de actele necesare și de încuviințarea Prea Veneratului Consiliu arhiepiscopesc, se vor înainta în termenul legal oficiului protopopesc. Candidații, cu știrea oficiului protopopesc, se vor prezenta în vreo Duminică sau sărbătoare la biserică pentru a fi cunoscuți credincioșilor din parohie.

Oficiul protopopesc ortodox Băița în înțelegere cu consiliile parohiale.

Băița, la 10 Octomvrie 1934.

Dumitru Secărea
protopop.